

"הלב שלי נקרע לשניים
חציו אשם וחציו לשם שמים
כמו סופה מן הים הולט
כמו תפה של מרים פועם
ואין תרופה בעולם ללב.
ורק אתה יכול
להפוך מספדי למחול
לזכך את החול
לרכך בי הכל" ...
ישי ריבו.

מסע למידה עצמאית משנה/תלמוד כיתות ח' תשפ"א מסכת יומא

תלמידות יקרות
זמן אלול, זמן של התעוררות ותשובה שהשיא שלה הוא ביום הכיפורים.
במהלך הלמידה העצמאית בתקופה הקרובה
תצאו למסע למידה בעקבות הסליחה והכפרה ביום הכיפורים דרך
לימוד במשנה ובתלמוד.

המשימות משולבות גם לימוד וגם כתיבה אישית
ממליצות לעבוד בקצב שלכן ולארגן את הלמידה כך שתסיימו עד סוכות.

בהצלחה
המורה רעות, המורה שרה והמורה דיצה.

פתיחה - קדושתו של יום

יום כיפור בתורה, ויקרא ט"ז:

"והייתה לכם לחקת עולם בחדש השביעי בעשור לחדש תענו את נפשתיכם וכל מלאכה לא תעשו האזרח והגר הגר בתוככם: כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מפל חטאתיכם לפני ה' תטהרו:

בחרי מילה אחת מתוך מה שכתבת שתלווה אותך
במסע למידה זה:

הפועל אח א

מהותו של יום הכיפורים

נתחיל דווקא מהמשנה האחרונה במסכת יומא.

משנה, מסכת יומא פרק ח' משנה ט'

...

עברות שבין אדם למקום, יום הכפורים מכפר;
ושבין אדם לחברו, אין יום הכפורים מכפר,
עד שירצה את חברו.
את זו דרש רבי אלעזר בן עזריה:
"מכל חטאתיכם לפני יי תטהרו" (ויקרא טז, ל).
עברות שבין אדם למקום, יום הכפורים מכפר;
עברות שבין אדם לחברו,
אין יום הכפורים מכפר,
עד שירצה את חברו.

אמר רבי עקיבא:
אשריכם ישראל!
לפני מי אתם מטהרין,
ומי מטהר אתכם?
אביכם שבשמים, שנאמר (יחזקאל לו, כה):
"וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם";
ואומר (ירמיהו יז, ג): "מקוה ישראל יי".
מה מקוה מטהר את הטמאים,
אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל.

בין אדם לחברו ובין אדם למקום

ברישא של המשנה (בחלק הראשון) המשנה פותחת בהסבר על אילו חטאים יום הכפורים מכפר (הקב"ה מכפר וסולח) ועל אילו לא יכפר יום הכפורים אלא אם האדם יעשה משהו לשם הסליחה.

קראו את המשנה וסמנו במרקר "בין אדם למקום" ובמרקר נוסף "בין אדם לחברו".
תני דוגמא לחטא בין אדם למקום (בין אדם שחוטא לקב"ה) -

תני דוגמא לחטא בין אדם לחברו:

לפי המשנה, על אילו חטאים "יום הכיפורים מכפר"? _____

במשנה כתוב "עד שירצה את חברו"

לדעתך, מהי הכוונה בביטוי זה? _____

איך מרצים את החבר? _____

למה לדעתך זה המדד לתשובה? _____

עייני בפירוש קהתי למשנה:

"עד שירצה את חברו": כגון שאם הזיקו, ישלם לו בעד ההזקק ויפייסיהו (יפייס אותו) עד שימחול לו, ואפילו לא הקניטו אלא בדברים (זאת אומרת שפגע בו בדיבור ולא בממון/רכוש) יפייסיהו ויתרפס לפניו (יתחנן בפניו) עד שיסלח לו.

הסבירי, כיצד על פי הפירוש אפשר לרצות חברה שפגעת בה?

בחרו אחת ממשיות הכתיבה וכתבו:

נסחו סיסמה שמעודדת ילדים לרצות את החברים לפני יום הכיפורים.

תארו מקרה אחד שבו התפייסתם עם חבר לאחר ריב שהיה ביניכם.

לסכום: מדוע לדעתך יום הכיפורים לא מכפר על עבירות שבין אדם לחברו ללא בקשת סליחה מהחבר/חברה?

כתיבה אישית:

נסי להיזכר במקרה שבו נפגעת מחברה
האם אותה חברה שפגעה ביקשה סליחה? האם את מחכה לסליחה הזו?
בכללי מה יותר קל לסלוח או לבקש סליחה?
האם אנחנו מעוניינים לסלוח לאחרים? איזה תכונה צריכה להיות בנו על מנת שנסלח/ על מנת שנבקש סליחה?
האם הרגשת שבקשת הסליחה בין חברות יוצרת בינינו קרבה?

"לפני מי אתם מיטהרין ומי מטהר אתכם"

בסיפא של המשנה (בחלק השני) מובאת אמירה מאד חגיגית של רבי עקיבא
"אשריכם ישראל" שמבטאת במילים אחרות, איזה זכות יש לישראל שהקב"ה מכפר עלינו, מטהר אותנו.
חלק מהפרשנים מדגישים את הקושי שיש בתשובה ואת השמחה שהקב"ה מסייע לנו לחזור בתשובה
ולהתחיל מהתחלה.

קראי את פרוש "יכין ובוועז" על המשנה:

**"אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מיטהרין, נראה לי דהכי קאמר, אשריכם ישראל
שקודם שיכפר להם הקב"ה, לפני זה אתם מיטהרין את עצמיכם שתסלחו זה לזה.**

איזו זכות מתוארת כאן? השלימי את הקלוז:

פרוש המשנה מתאר את הזכות של _____, בכך שעוד _____ שהקב"ה מכפר עליהם ביום
הכיפורים, הם מקדימים ו _____ אחד מהשני.

נסכם ונאמר שקודם לכל סדר הכפרה והטהרה שהתקיימו ביום הכיפורים במקדש
עם ישראל נדרש לעסוק בסליחה ובכפרה ביניהם ומתוך כך להגיע לסדר עבודת כהן גדול בבית
המקדש שדרכה כופר לכל עם ישראל.

חלק שני - סדר עבודת כהן גדול ביום הכיפורים

את הלימוד שלנו נתחיל דרך השיר של ישי ריבו "סדר העבודה"
 בשיר ישי ריבו מחבר את עבודתו של הכהן עם העבודה שלנו
 ביום הכיפורים ונעסוק בכך בהמשך.

סדר העבודה / ישי ריבו

בְּטַח כִּן הִיָּה מוֹנֶה	פזמון:	נִכְנַס לְמָקוֹם שֶׁנִּכְנַס
אֶחָת אֶחָת וְאֶחָת אֶחָת וּשְׁתַּיִם	וְהִכְהֵנִים וְהָעַם הַעוֹמְדִים בְּעֶזְרָה	וְעָמַד בְּמָקוֹם שְׁעָמַד
אֶחָת מֵאֶלֶף אֶלְפֵי אֶלְפִים וְרַב רַבִּי	כְּשֶׁהָיוּ שׁוֹמְעִים אֶת שֵׁם ה' הַמְפָרֵשׁ	רַחֵץ יָדָיו רְגָלָיו
רַבּוֹת	יּוֹצֵא מִפִּי כֹהֵן גָּדוֹל	טַבַּל עָלָה וְנִסְתַּפַּג
נָסִים נִפְלְאוֹת	הָיוּ כּוֹרְעִים מִשְׁתַּחֲוִים וְנוֹפְלִים עַל	בָּא מִמָּקוֹם שֶׁהוּא בָּא
שְׁעֵשִׂית עִמָּנוּ	פְּנֵיהֶם	וְהֵלֵךְ לְמָקוֹם שֶׁהֵלֵךְ
יָמִים וְלֵילוֹת	בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד	פָּשַׁט בְּגָדֵי הַחַל
		לְבַשׁ בְּגָדֵי לְבָן
פזמון:	פָּסַע לְמָקוֹם שֶׁפָּסַע	
יָצָא מִמָּקוֹם שֶׁיָּצָא	פָּנָיו לְקִדְשׁ אַחֲרָיו לְהִיכַל	וְכֵן הִיָּה אוֹמֵר
וְרַעַד בְּמָקוֹם שְׁעָמַד	בְּלֹא רִכְבּ הָיוּ שׁוֹיִם פִּיּוֹ וּמַעֲשָׂיו	אֲנִי ה' כִּפָּר לְחַטָּאִים לְעוֹנוֹת
פָּשַׁט בְּגָדֵי זָהָב	בָּא מִמָּקוֹם שֶׁהוּא בָּא	וְלִפְשָׁעִים
לְבַשׁ בְּגָדֵי עֲצָמוֹ	וְהֵלֵךְ לְמָקוֹם שֶׁהֵלֵךְ	שְׁחַטְאֵתִי לְפָנֶיךָ אֲנִי וּבֵיתִי
וְכָל הָעַם וְהִכְהֵנִים	פָּשַׁט בְּגָדֵי לְבָן	וְאִם אָדָם הִיָּה יָכוֹל לִזְכֹּר
הָיוּ מַלְוִים אוֹתוֹ לְבֵיתוֹ	לְבַשׁ בְּגָדֵי זָהָב	אֶת הַפְּגָמִים אֶת הַחֲסֵרוֹנוֹת
וְיוֹם טוֹב לְאוֹהֲבָיו	וְכֵן הִיָּה אוֹמֵר	אֶת כָּל הַפְּשָׁעִים אֶת כָּל הָעוֹנוֹת
כִּי נִסְלַח לְכָל עֲדַת יִשְׂרָאֵל	אֲנִי ה', כִּפָּר לְחַטָּאִים לְעוֹנוֹת	בְּטַח כִּן הִיָּה מוֹנֶה
אֲשֶׁרֵי הָעַם שֶׁכָּפָה לוֹ	וְלִפְשָׁעִים	אֶחָת אֶחָת וְאֶחָת אֶחָת וּשְׁתַּיִם
אֲשֶׁרֵי הָעַם שֶׁה' אֶלְקֵינוּ...	שְׁחַטְאֵתִי לְפָנֶיךָ אֲנִי וּבֵיתִי	אֶחָת וְשְׁלוֹשׁ אֶחָת וְאַרְבַּע אֶחָת וְחֲמֵשׁ
	וְאִם אָדָם הִיָּה יָכוֹל לִזְכֹּר	יִשָּׂר הִיָּה מִתְיָאֵשׁ
כָּאֵהֵל הַנִּמְתַּח בְּדָרֵי מַעְלָה מֵרְאֵה כֹהֵן	אֶת הַחֲסָדִים אֶת הַטּוֹבוֹת	כִּי לֹא יָכוֹל הִיָּה לְשַׂאת
כְּבָרְקִים הַיּוֹצֵאִים מִזֵּיו הַחַיּוֹת מֵרְאֵה	אֶת כָּל הַרְחָמִים אֶת כָּל הַיְשׁוּעוֹת	אֶת הַמְרִירוֹת, הַחֲטָא
כֹהֵן		אֶת הַבוֹשָׁה, אֶת הַפְּסוּוֹס
כְּדָמוֹת הַקֶּשֶׁת בְּתוֹךְ הָעֵנָן מֵרְאֵה כֹהֵן		אֶת הַהֶפְסֵד
כְּחֶסֶד הַנִּתֵּן עַל פְּנֵי חֲתָן מֵרְאֵה כֹהֵן		

קראו את מילות השיר, מוזמנות להאזין לו גם.
סמנו במרקר בצבע אחד משפט שאתן אוהבות והעתיקו אותו לדף

סמנו במרקר בצבע נוסף פעולות שהכנה הגדול עושה, והעתיקו אותן לדף.

כתבו שאלה אחת שיש לכן על פעולות אלו.

עיינו בספר ויקרא פרק ט"ז בפסוקים המתארים את עבודת הכהן הגדול ביום הכיפורים:
סמנו במרקר (באותו צבע שסימנתן בשיר) את הפעולות שעושה הכהן הגדול במקדש.

- ג** בַּזֹּאת יָבֵא אֱהָרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ בְּפָר בֶּן בָּקָר לַחֲטָאת וְאֵיל לְעֹלָה:
ד כִּתְנֶנְתּוּ בַד קֹדֶשׁ יִלְבָּשׁ וּמְכַנְסֵי בַד יִהְיוּ עַל בְּשָׂרוֹ וּבְאַבְנֵי בַד יַחְגֹּר וּבְמַצְנֶפֶת בַּד יִצְנַף בְּגָדֵי קֹדֶשׁ הֵם וְרַחֲצוּ בַמַּיִם אֶת בְּשָׂרוֹ וְלִבְשָׁם:
ה וּמֵאֵת עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִקַּח שְׁנֵי שְׁעִירֵי עִזִּים לַחֲטָאת וְאֵיל אֶחָד לְעֹלָה:
ו וְהִקְרִיב אֱהָרֹן אֶת פֶּר הַחֲטָאת אֲשֶׁר לוֹ וּכְפָר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ:
ז וְלָקַח אֶת שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים וְהִעֲמִיד אֹתָם לִפְנֵי ה' פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:
ח וְנָתַן אֱהָרֹן עַל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים גִּרְלוֹת גּוֹרֵל אֶחָד לַיהוָה וְגּוֹרֵל אֶחָד לְעִזְאֵזֶל:
ט וְהִקְרִיב אֱהָרֹן אֶת הַשְּׁעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל לַה' וְעָשָׂהוּ חֲטָאת: **י** וְהַשְּׁעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל לְעִזְאֵזֶל יַעֲמִד חַי לִפְנֵי ה' לְכַפֵּר עָלָיו לְשַׁלַּח אֹתוֹ לְעִזְאֵזֶל הַמִּדְבָּרָה:
יא וְהִקְרִיב אֱהָרֹן אֶת פֶּר הַחֲטָאת אֲשֶׁר לוֹ וּכְפָר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ וְשַׁחַט אֶת פֶּר הַחֲטָאת אֲשֶׁר לוֹ:
יב וְלָקַח מִלֵּא הַמִּחְתָּה גְּחִלֵי אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ מִלִּפְנֵי ה' וּמִלֵּא חֲפָנָיו קִטְרֶת סַמִּים דָּקָה וְהִבִּיא מִבֵּית לְפָרְכֹת:
יג וְנָתַן אֶת הַקִּטְרֶת עַל הָאֵשׁ לִפְנֵי ה' וּכְסָה עֲנַן הַקִּטְרֶת אֶת הַכֹּפֶרֶת אֲשֶׁר עַל הָעֲדוּת וְלֹא יָמוּת:
יד וְלָקַח מִדָּם הַפָּר וְהִזָּה בְּאַצְבָּעוֹ עַל פְּנֵי הַכֹּפֶרֶת קִדְמָה וּלְפָנֵי הַכֹּפֶרֶת יִזָּה שֶׁבַע פְּעָמִים מִן הַדָּם בְּאַצְבָּעוֹ:
טו וְשַׁחַט אֶת הַשְּׁעִיר הַחֲטָאת אֲשֶׁר לָעֵם וְהִבִּיא אֶת דָּמוֹ אֶל מִבֵּית לְפָרְכֹת וְעָשָׂה אֶת דָּמוֹ בְּאֲשֶׁר עָשָׂה לְדָם הַפָּר וְהִזָּה אֹתוֹ עַל הַכֹּפֶרֶת וּלְפָנֵי הַכֹּפֶרֶת:
טז וּכְפָר עַל הַקֹּדֶשׁ מִשְׁמַאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִפְּשָׁעֵיהֶם לְכָל חַטָּאתָם וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאֹהֶל מוֹעֵד הַשֹּׁכֵן אֹתָם בְּתוֹךְ טַמְאָתָם:
יז וְכָל אֲדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּבֹאוֹ לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ עַד צֵאתוֹ וּכְפָר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ וּבְעֵד כָּל קֹהֵל יִשְׂרָאֵל:
יח וַיֵּצֵא אֶל הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי ה' וּכְפָר עָלָיו וְלָקַח מִדָּם הַפָּר וּמִדָּם הַשְּׁעִיר וְנָתַן עַל קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:
יט וְהִזָּה עָלָיו מִן הַדָּם בְּאַצְבָּעוֹ שֶׁבַע פְּעָמִים וְטִהְרוּ וְקִדְּשׁוּ מִשְׁמַאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
כ וְכֹלֵה מִכֹּפֶר אֶת הַקֹּדֶשׁ וְאֶת אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת הַמִּזְבֵּחַ וְהִקְרִיב אֶת הַשְּׁעִיר הַחִי:
כא וְסָמַךְ אֱהָרֹן אֶת שְׁתֵּי (יָדָיו) [יָדָיו] עַל רֹאשׁ הַשְּׁעִיר הַחִי וְהִתְוַדָּה עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת כָּל פְּשָׁעֵיהֶם לְכָל חַטָּאתָם וְנָתַן אֹתָם עַל רֹאשׁ הַשְּׁעִיר וְשַׁלַּח בְּיַד אִישׁ עֵתִי הַמִּדְבָּרָה:
כב וְנָשָׂא הַשְּׁעִיר עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹתָם אֶל אֶרֶץ גְּזֵרָה וְשַׁלַּח אֶת הַשְּׁעִיר בַּמִּדְבָּר:
כג וּבָא אֱהָרֹן אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וּפָשַׁט אֶת בְּגָדֵי הַבַּד אֲשֶׁר לָבַשׁ בְּבֹאוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ וְהִנִּיחָם שָׁם:
כד וְרַחֲצוּ אֶת בְּשָׂרוֹ בַמַּיִם בַּמָּקוֹם קֹדֶשׁ וְלָבַשׁ אֶת בְּגָדָיו וַיֵּצֵא וְעָשָׂה אֶת עֲלָתוֹ וְאֶת עֲלַת הָעֵם וּכְפָר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד הָעֵם

שימו לב עבודת הכהן הגדול ביום הכיפורים במקדש מתחלקת לשלושה חלקים:
הקרבת הקרבנות והעיסוק איתם (הזאת הדם וכד') וידוי ובקשת סליחה וכפרה על החטאים
שלו, של הכהנים ושל העם, החלפת הבגדים וההיטהרות שלו.

אנו בלימוד המשניות נעסוק בוידוי ובתהליך שעובר הכהן ביום הכיפורים
מתוך כך נלמד גם על התהליך שלנו לקראת יום כיפור.

הזאת הדם - כפרה על הנפש

מסכת יומא, פרק ה' משנה ד':

הביאו לו את השעיר,
שחטו וקבל במזרק את דמו.
נכנס למקום שנכנס, ועמד במקום שעמד,
והזה ממנו אחת למעלה ושבע למטה,
ולא היה מתכוון להזות לא למעלה ולא למטה
אלא כמצליף.
וכך היה מונה.
אחת,
אחת ואחת, אחת ושתיים, וכו'.
יצא והניחו על כן השני שהיה בהיכל.
רבי יהודה אומר: לא היה שם אלא כן אחד בלבד.

נטל דם הפר והניח דם השעיר,
והזה ממנו על הפרכת שכנגד הארון מבחוץ,
אחת למעלה ושבע למטה,
ולא היה מתכוון וכו'.
וכך היה מונה, וכו'.

נטל דם השעיר והניח דם הפר,
והזה ממנו על הפרכת שכנגד הארון מבחוץ,
אחת למעלה ושבע למטה, וכו'.
ערה דם הפר לתוך דם השעיר,
ונתן את המלא בריקון.

לימוד המשנה:

המשנה עוסקת בפעולה שנקראת "הזאת הדם" לאחר שהקרבן נשחט אספו את הדם שלו לתוך כלי שנקרא "מזרק" וממנו היה הכהן הגדול מְזֶה-משפּרִיץ טיפות דם על הפרוכת ועל המזבח.

הזאת הדם בעולם של המקדש היא ביטוי סמלי מאד לתהליך של כפרה וטהרה. כי הדם מסמל את הנפש ובכך מראים שהנפש למרות שחטאה יכולה להכנס לקודש, כי הנפש נטהרת.

כיצד מתוארת במשנה פעולת הזאת הדם?

שם הקרבן	מקום הזאת הדם	כמה פעמים מונה? וכיצד היה מונה?	תארו הזאת הדם אם ישנו.

ראו בתמונה:

הזאת הדם בתוך קודש הקודשים

הזאת הדם לפני הפרוכת.

צטטו מהשיר של ישי ריבו את פעולת הזאת הדם: _____

למה ישי ריבו מחבר את פעולת הזאת הדם? מה עוד מונים (סופרים) בשיר?

הוידוי

מצוות הוידוי היא החלק החשוב ביום הכיפורים עד היום.
לפני הקרבת קרבן החטאת - הקרבן שהביאו על מנת לכפר על החטאים
הכהן היה סומך את ידיו (מניח את ידיו על הפר או השעיר) ומתוודה.
הוידוי הוא מלשון "הודאה" האדם מודה שחטא ומבקש על כך סליחה וכפרה.
בהמשך נראה שיש לוידוי צורות נוספות עם משמעות אחרת
(אולי כבר הבנתן מהשיר של ישי ריבו)

פרק ג' משנה ח

בֹּא לֹא אֶצֶל פְּרוֹ,
וּפְרוֹ הִיָּה עֹמֵד בֵּין הָאוֹלָם וְלַמִּזְבֵּחַ,
רֹאשׁוֹ לְדָרוֹם וּפְנָיו לְמַעְרָב;
וְהִכְהֵן עֹמֵד בְּמִזְרָח וּפְנָיו לְמַעְרָב,
וְסוֹמֵךְ שְׁתֵּי יָדָיו עָלָיו וּמְתוּדָה.
וְכָךְ הִיָּה אוֹמֵר:
אֲנִי הֵשֵׁם,
עֲוִיתִי פִשְׁעֹתַי חָטָאתִי לִפְנֶיךָ, אֲנִי וּבֵיתִי.
אֲנִי הֵשֵׁם,
כִּפֹּר נָא לְעֹנוֹת וּלְפִשְׁעֵי וְלַחֲטָאִים,
שְׁעִוִיתִי וְשִׁפְשַׁעְתִּי וְשָׁחַטְתִּי לִפְנֶיךָ, אֲנִי וּבֵיתִי,
כִּכְתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עֲבָדְךָ (ויקרא טז, ל)
"כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם" וְגו'. וְהֵן עֹנִין אַחֲרָיו. "בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלִכּוֹתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד".

לימוד המשנה:

קראו את המשנה וסמנו במרקר את הוידוי של הכהן הגדול.

על מי מבקש סליחה וכפרה בהתחלה? _____
מה דעתך על כך שהכהן הגדול מתחיל דווקא עם עצמו ובני ביתו? _____

האם זה לטובה או לרעה?

בהמשך הכהן הגדול יתוודה גם על אחיו הכהנים. במשנה הבאה נראה את הוידוי של הכהן הגדול על עם ישראל כולו:

פרק ו' משנה ב

בָּא לוֹ אֶצֶל שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח
וְסוֹמֵךְ שְׁתֵּי יָדָיו עָלָיו וּמְתוּדָה.
וְכֵן הָיָה אוֹמֵר.
אָנָּה הַשֵּׁם,
עוֹ, פִּשְׁעוֹ, חֲטָאוֹ לְפָנֶיךָ עִמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל.
אָנָּה בְּשֵׁם,
כִּפֹּר נָא לַעֲוֹנוֹת וּלְפִשְׁעֵי וּלְחַטָּאִים,
שְׁעוֹ וְשִׁפְשָׁעוֹ וְשִׁחַטָּאוֹ לְפָנֶיךָ עִמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל,
כְּכַתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עֲבָדְךָ, לֵאמֹר (ויקרא טז, ל)
"כִּי-בִיּוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם,
מִכָּל חַטָּאתֵיכֶם לְפָנָי ה' תִּטְהָרוּ".
וְהַכֹּהֲנִים וְהָעָם הָעוֹמְדִים בְּעֶזְרָה,
כְּשֶׁהָיוּ שׁוֹמְעִים שֵׁם הַמִּפְרָשׁ שֶׁהוּא יוֹצֵא מִפִּי כֹהֵן גָּדוֹל,
הָיוּ כּוֹרְעִים וּמְשַׁתַּחֲוִים וְנוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם, וְאוֹמְרִים.
בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד.

לימוד המשנה:

סמנו במרקר את דברי הוידיוי על העם.

משימת כתיבה

תארו את המתרחש בבית המקדש בזמן הוידוי על הפר או על השעיר.

אתן יכולות לתאר בגוף ראשון - כאילו אתן ממש שם

או כתאור המתרחש בגוף שלישי - לספר על איך ומה קורה שם כהסטוריון המתעד את הארוע.

נעצור לרגע במסע הלמידה ונתבונן:

נחזור ללימוד בחלק הראשון על בקשת הסליחה.

כיצד מתחבר עקרון בקשת הסליחה לוידוי? _____

מהו החלק החשוב ב"סדר העבודה" - בעבודת הכהן הגדול ביום הכיפורים, על פי כל מה שלמדנו עד כה?

תפילה ביום הכיפורים -

נלמד מהגמרא במסכת יומא ובמסכת ברכות.

תפילת הכהן הגדול

משנה יומא פרק ה' משנה ב'

...

הגיע לארון, נותן את המחתה בין שני הבדים.

צבר את הקטרת על גבי גחלים,

ונתמלא כל הבית כלו עשן.

יצא ובא לו בדרך בית כניסתו,

ומתפלל תפלה קצרה בבית החיצון.

ולא היה מאריך בתפלתו, שלא להבעית (להבהיל) את ישראל.

גמרא יומא דף נ"ג עמ' ב' - על פי פירוש שטיינזלץ:

שנינו במשנה שהיה הכהן הגדול מתפלל תפלה קצרה בבית החיצון. ושואלים: מאי מצלי [מה היה מתפלל]? רבא בר רב אדא ורבין בר רב אדא תרוייהו משמיה [שניהם משמו] של רב אמרי [היו אומרים] כך היתה תפילתו: יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתהא שנה זו גשומה ושחונה (חמה). ותוהים מיד: שחונה מעליותא [מעלה] היא?! כלומר: לשם מה יש לבקש שתהא שנה חמה? אלא אימא [אמור] ותקן כך: אם שחונה היא השנה הבאה שתהא גם גשומה ולא יזיק החום ליבול.

ביום הכיפורים הכהן הגדול היה נכנס לקודש הקודשים ושם חוץ מהקטרת הקטורת והזאת הדם כפי שלמדנו, היה נושא תפילה קצרה.

עיינו בגמרא והעתיקו את מילות התפילה שהיה הכהן הגדול אומר:

מדוע לדעת חז"ל במשנה הכהן הגדול היה נושא תפילה קצרה?

משימת כתיבה אישית:

לו יכולנו היום לכתוב לכהן הגדול תפילה על השנה הקרובה שתבוא עלינו בעזרת ה', איזו תפילה קצרה היית מחברת לו עלשנת תשפ"א? כתיבי גם שורת תפילה על עצמך לשנה הקרובה.

תפילתו של הקב"ה

קראו את הגמרא מהטקסט המופיע כאן או מהדף המצורף (כל אחת והאתגר שמתאים לה).

גמרא ברכות דף ז עמוד א':

אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי: מנין שהקדוש ברוך הוא מתפלל? שנאמר: "והביאותים אל הר קדשי ושמחתים בבית תפילתי", "תפלתם" לא נאמר, אלא "תפילתי", מכאן שהקדוש ברוך הוא מתפלל.

מאי מצלי? (מהי התפילה? או מה הוא מתפלל?)

אמר רב זוטרא בר טוביה, אמר רב: "יהי רצון מלפני שיכבשו רחמי את כעסי, ויגולו רחמי על מדותי, ואתנהג עם בני במדת רחמים, ואכנס להם לפנים משורת הדין".

תניא, אמר רבי ישמעאל בן אלישע: פעם אחת, נכנסתי להקטיר קטורת לפני ולפנים, וראיתי אכתריאל יה' ה' צבאות, שהוא יושב על כסא רם ונשא, ואמר לי: "ישמעאל בני, ברכני!" אמרתי לו: "יהי רצון מלפניך, שיכבשו רחמיה את כעסך, ויגולו רחמיה על מדותיה, ותתנהג עם בניך במדת הרחמים, ותכנס להם לפנים משורת הדין". ונענע לי בראשו. וקמשמע לן, שלא תהא ברכת הדיוט קלה בעיניך.

למוד הגמרא:

מהי השאלה ששואל רבי יוחנן?

מהי התשובה שמביא רבי יוחנן? (שימו לב שמביא תשובה משום רבי יוסי, זאת אומרת שהוא מצטט אותו).

הגמרא ממשיכה ושואלת "**מאי מצליי**"? הכוונה מהי התפילה? או מה מתפלל הקב"ה?

_____ והתשובה היא:

זאת אומרת שהקב"ה מתפלל ביום הכיפורים על עצמו, על הדרך שבה יתנהג עם העם, עם החטאים של העם.

מהי הדרך שבה הקב"ה מתפלל להתייחס אל העם?

הגמרא מביאה ברייתא, כדי לחזק את הטענה, את הסיפור שמספר הכהן הגדול ישמעאל.

(ברייתא זו משנה חיצונית, מזהים לפי המילה "תניא" - זאת אומרת שנינו, ציטוט מתקופת המשנה.)

בברייתא מספר הכהן הגדול כיצד נכנס וראה את פני השכינה (דרך המלאך אכתריאל) וזה ביקש שיברך את הקב"ה.

העתיקי מדברי הברייתא את ברכתו של הכהן הגדול לקב"ה: (מתחיל במילים "אמרתי לו"...) _____

פרוש הרב שטיינזלץ לגמרא:

וקמשמע לן [והשמיע לנו] חידוש בפרטי המעשה בזה, ש"נענע לו הקדוש ברוך הוא בראשו" **שלא תהא ברכת הדיוט קלה בעיניך**, שהרי ה' עצמו מבקש מהאדם שיברכנו, כל שכן אדם לאדם.

מסקנת הגמרא מתפילה זו של הקב"ה, ומהחיזוק שנתן הכהן לקב"ה

שיש להעריך ולכבד כל דיבור או ברכה גם עם אנשים פשוטים או במצבים שנראים לא קשורים.

משימת כתיבה: כתבו ברכה לשנה החדשה לאדם גדול מכן, בבית, בבית הספר או בעיר, אולי גם מעבר. (חשבו על דרך לשלוח לו את זה)

לסכום:

הלימוד על בקשת הסליחה, הידוי וגם התפילה מדגישים לנו את **כח הדיבור** ביום כיפור.
ישי ריבו בשיר הוסיף חלק לסדר העבודה שאינו מופיע בסדר העבודה בתורה או במשנה.
העתיקו את החלק הזה:

משימת כתיבה :

כתבי גם את לעצמך חלק קצר של וידוי בצד אחד כתבי דבר שעליו את "מתוודה" - מודה בטעות ורוצה לתקן. ובצד השני כתבי דבר שעליו את "מודה" - מודה ומכירה טובה לקב"ה על משהו טוב שקרה לך, שעשית וכו'.

מודה	מתוודה

בסופו של יום

ויום טוב היה עושה לאוהביו

בשעה שיצא בשלום מן הקדש.

לימוד המשנה:

סמנו במרקר את המילה שחוזרת במשנה כמה וכמה פעמים?

מהי הפעולה החוזרת?

.....

מהי הפעולה האחרונה שעושה הכהן הגדול בסוף יום כיפור? (מתחיל במילים **ונכנס...**)

.....
.....

פעולות אלו קשורות לשגרה, לעבודה של יום רגיל.

הכהן הגדול חוזר מתוך הקדושה אל החול.

בסוף היום היה עושה יום טוב למשפחתו על שיצא בשלום מן הקודש, זאת אומרת שייצג את עם ישראל במהלך היום כולו וחזר בשלום לביתו כסימן שהקב"ה סלח לכל ישראל.

(היו כהנים שלא חזרו הביתה בשלום או כי הם חטאו או כי העם חטא).

משנה יומא פרק ז' משנה ד'

קדש ידיו ורגליו, ופשט,

וירד וטבל ועלה ונסתפג.

הביאו לו בגדי לבן,

ולבש, וקדש ידיו ורגליו.

נכנס להוציא את הכף ואת המחתה.

קדש ידיו ורגליו ופשט,

וירד וטבל, עלה ונסתפג.

הביאו לו בגדי זהב ולבש,

וקדש ידיו ורגליו,

ונכנס להקטיר קטרת של בין הערבים

ולהטיב את הנרות.

וקדש ידיו ורגליו, ופשט.

הביאו לו בגדי עצמו, ולבש.

ומליון אותו עד ביתו.

בפיוט "מראה כהן" - מתארים את ההתרגשות וההוד והיופי שהיה ברגע הזה של סכום היום וכפרת עם ישראל. הדגישי במרקר מספר ביטויים המתארים את יופי הכהן הגדול ברגע הזה.

אָמַת מַה נִהְדָר הִיָּה כֹהֵן גָּדוֹל	בְּיוֹשֵׁב בְּסִתְרֵי לְחֵלוֹת פְּנֵי מֶלֶךְ מִרְאֵה כֹהֵן
בְּצִאֲתוֹ מִבֵּית קֹדֶשׁי הַקְּדוּשִׁים בְּשִׁלּוֹם בְּלִי פָּגַע	בְּכֹכַב הַנִּזְנֵה בְּגִבּוֹל מְזֻרַח מִרְאֵה כֹהֵן
בְּאֵהֶל הַנִּמְתַּח בְּדָרֵי מַעְלֵה מִרְאֵה כֹהֵן	בְּלְבוּשׁ מִעִיל וּכְשָׁרֵינִי צְדָקָה מִרְאֵה כֹהֵן
בְּבָרְקִים הַיּוֹצְאִים מִזִּיּוֹ הַחַיּוֹת מִרְאֵה כֹהֵן	בְּמִלְאָךְ הַנֶּצֶב עַל רֹאשׁ דָּרְךָ מִרְאֵה כֹהֵן
בְּגִדְלֵי גְדִילִים בְּאַרְבַּע קְצוּוֹת מִרְאֵה כֹהֵן	בְּנֵר הַמִּצִּיץ מִבֵּין הַחֵלוֹנוֹת מִרְאֵה כֹהֵן
בְּדַמּוֹת הַקֶּשֶׁת בְּתוֹךְ הַעֲנָן מִרְאֵה כֹהֵן	בְּשָׂרֵי צְבָאוֹת בְּרֹאשׁ עִם קֹדֶשׁ מִרְאֵה כֹהֵן
בְּהוֹד אֲשֶׁר הִלְבִּישׁ צוּר לִיצוּרִים מִרְאֵה כֹהֵן	בְּעוֹ אֲשֶׁר הִלְבִּישׁ טְהוֹר לְמַטְהַר מִרְאֵה כֹהֵן
בְּנֹרֵד הַנִּתּוֹן בְּתוֹךְ גִּנַּת חֶמֶד מִרְאֵה כֹהֵן	בְּפַעֲמוֹנֵי זָהָב בְּשׂוּלֵי הַמַּעֲיֵל מִרְאֵה כֹהֵן
בְּזֶר הַנִּתּוֹן עַל מִצַּח מֶלֶךְ מִרְאֵה כֹהֵן	בְּצוּרַת הַבַּיִת וּפְרֻכַת הַעֲדוּת מִרְאֵה כֹהֵן
בְּחֶסֶד הַנִּסָּן עַל פְּנֵי סֶטֶן מִרְאֵה כֹהֵן	בְּקַהֲלָה מְכֻסָּה מְכַלֶּת וְאַרְגָּמָן מִרְאֵה כֹהֵן
בְּטַהַר הַנִּתּוֹן בְּצַנִּיף טְהוֹר מִרְאֵה כֹהֵן	בְּרֹאֵי זְרִיחַת שְׁמֶשׁ עַל הָאָרֶץ מִרְאֵה כֹהֵן
	בְּשׂוֹשְׁנֵת גֹּן בֵּין הַחוֹחִים מִרְאֵה כֹהֵן בְּתַבְּנִית כְּסִיל וְכִימָה
	מִתִּימֵן מִרְאֵה כֹהֵן

סכום אישי

בשיר של ישי ריבו הוא מתאר את סיכום היום בצורה כזו:

יָצָא מִמְּקוֹם שִׁיָּצָא
וְרָעַד בְּמִקוֹם שֶׁעָמַד
פָּשַׁט בְּגָדֵי זָהָב
לְבַשׁ בְּגָדֵי עֲצָמוֹ.

משימת כתיבה אישית רפלקטיבית.

כיצד את זוכרת את עצמך מסיימת את יום כיפור וחוזרת "לעצמך"?

חזרי שוב למילה שבחרת בתחילת המסע, כתבי אותה שוב: _____

"אמת מה נהדר יום הכיפורים שלך יהיה": כתבי איך תרצי שיום כיפור שלך יהיה לאור מה שלמדנו.

ציטוט מ"הדיבוק", מחזה משנת 1916

"עולמו של הקדוש ברוך הוא גדול וקדוש. הארץ הכי קודשה היא ישראל. העיר הכי קדושה בתוכה היא ירושלים. המקום הכי קדוש שבירושלים היה את בית המקדש, ובתוכו, המקום הכי קדוש היה קודש הקודשים.

יש שבעים אומות בעולם. הכי קדושה היא עם ישראל. הכי קודשים שבתוך עם ישראל הם שבת לוי. בתוך שבת לוי, הכי קדושים הם הכוהנים. בתוך הכוהנים, הכי קדוש היה הכוהן הגדול.

יש 354 יום בלוח השנה. בכל השנה, הימים הם טובים קדושים. יום השבת הוא יותר קדוש מאשר הימים הטובים. בתוך השבתות, הכי קדושה היא יום הכיפורים, שנקרא "שבת שבתון".

יש שבעים לשונות בעולם. הכי קדושה היא עברית. הטקסט הכי קדוש שנכתב בעברית הוא התורה, ובתורה, החלק הכי קדוש הוא עשרת הדברות. בעשרת הדברות, המילה הכי קדושה היא השם המפורש של הקדוש ברוך הוא.

פעם אחת בשנה, ברגע אחד מיוחד, ארבע הקדושות האלו נצטברו ביחד. זה היה ביום הכיפורים כאשר הכוהן הגדול היה נכנס לקודש הקודשים ושם אמר את השם המפורש של הקדוש ברוך הוא.

מכיוון שהשעה הזו היתה קדושה ונוראה ביותר, זו היתה שעת סכנה לא רק עבור הכוהן הגדול אלא עבור כל עם ישראל. אם בשעה, חס וחלילה, היתה נכנסת מחשבה של חטא או שקר בתוך הראש של הכוהן הגדול, על העולם כולו היה נהרס.

כל מקום שבו בן אדם מרים את עיניו אל השמים הוא קודש הקודשים.

כל בן אדם נברא בצלם אלוקים ולכן הוא כמו הכוהן הגדול.

כל יום שבו בן אדם חי הוא יום הכיפורים, וכל מילה שבו בן אדם אומר בכנות היא כמו שם השם.